

4. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» від 15.12.2020 р. № 1081-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1081-20#Text>
5. Моніторинг передачі об'єктів / Міністерство розвитку громад та територій України. 2021. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13335>
6. Роз'яснення Міністерства юстиції України щодо управління майном спільної власності територіальних громад. URL: <http://rozvytok.in.ua/law/roz-yasnennya/751>
7. Зведений перелік об'єктів, які є у власності територіальної громади м. Львова станом на 2018 рік // Відкриті дані Львова. URL: <https://opendata.city-adm.lviv.ua/dataset/komunalna-vlasnist-lvova/resource/34df04b1-d943-4028-96dc-c47ca5bf3009>
8. Зведений перелік об'єктів, які є у власності територіальної громади м. Львова станом на 2019 рік // Відкриті дані Львова. URL: <https://opendata.city-adm.lviv.ua/dataset/komunalna-vlasnist-lvova/resource/03cdf58-013d-4a9a-8f5f-edc16a19270c>

REFERENCES

- [Legal Act of Ukraine] (1997). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1081-20#Text>
- Luchko, M. R., Zorii, N. M., and Khorunzhak, N. M. *Kontrol u derzhavnomu sektori ekonomiky* [Control in the Public Sector of the Economy]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2015.

- “Monitorynh peredachi obiektiv” [Monitoring the Transfer of Objects]. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. 2021. <https://decentralization.gov.ua/news/13335>
- “Osnovni makropokaznyky ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2021 rik: ekspertnyi ohliad” [The Main Macro Indicators of Economic and Social Development of Ukraine in 2021: An Expert Review]. *Detsentralizatsiia daie mozhlyvosti*. <https://decentralization.gov.ua/news/12690?page=3>
- “Roziasnennia Ministerstva yustytsii Ukrainy shchodo upravlinnia mainom spilnoi vlasnosti terytorialnykh hromad” [Clarification of the Ministry of Justice of Ukraine on the Management of Common Property of Territorial Communities]. <http://rozvytok.in.ua/law/roz-yasnennya/751>
- “Zvedenyi perelik obiektiv, yaki ye u vlasnosti terytorialnoi hromady m. Lvova stanom na 2018 rik” [The List of Objects Owned by the Territorial Community of Lviv as of 2018 Is Consolidated]. *Vidkryti dani Lvova*. <https://opendata.city-adm.lviv.ua/dataset/komunalna-vlasnist-lvova/resource/34df04b1-d943-4028-96dc-c47ca5bf3009>
- “Zvedenyi perelik obiektiv, yaki ye u vlasnosti terytorialnoi hromady m. Lvova stanom na 2019 rik” [The List of Objects Owned by the Territorial Community of Lviv as of 2019 Is Consolidated]. *Vidkryti dani Lvova*. <https://opendata.city-adm.lviv.ua/dataset/komunalna-vlasnist-lvova/resource/03cdf58-013d-4a9a-8f5f-edc16a19270c>

УДК 332.14:332.146.2:338.2

JEL: R12; R13; R19; R58

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-189-196>

ПІДВИЩЕННЯ ЦЕНТРО-ПЕРИФЕРІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ ТА РАЙОНІВ ОБЛАСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

©2021 ЛЕЩУХ І. В.

УДК 332.14:332.146.2:338.2

JEL: R12; R13; R19; R58

Лещух І. В. Підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та районів області: концептуальний аспект

В Україні партнерство обласних центрів та районів області має великий потенціал у контексті сприяння розвитку територій, адже його реалізація в довгостроковій перспективі дозволить подолати диспропорційність у рівні соціально-економічного розвитку територій і підвищити життєздатність регіону загалом. Однак, зважаючи на те, що зазначений потенціал сьогодні не задіяний повною мірою, важливим є налагодження діалогу між територіальними громадами центру та периферії щодо пошуку можливостей і перспектив спільного розвитку. У статті запропоновано концептуальний підхід до підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та районів області на сучасному етапі децентралізації. Акцентовано, що базовим принципом політики підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та районів області має стати принцип сталості (досягнення економічного, екологічного та соціального балансу), а досягнення пріоритетів сталого розвитку повинно узгоджуватись із іншими принципами ефективної центрально-периферійної взаємодії (зокрема, паритетності, інклюзивності, ефективності, результативності та стратегічної орієнтації, інноваційності, розвитковості, соціальної згуртованості, резистентності та ін.). Встановлено (з урахуванням іноземного досвіду та вітчизняних реалій регіонального розвитку), що основними напрямками взаємодії досліджуваних адміністративних одиниць мають бути: модернізація інфраструктури; створення туристично-рекреаційної мережі; розвиток галузевих кластерів; просування інновацій; розвиток інфраструктури підтримки бізнесу; диджиталізація; взаємодія в контексті розвитку соціальних і громадянських можливостей. Результати підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та районів області повинні задовольняти три компоненти життєдіяльності громад регіону: економічний, соціальний, екологічний.

Ключові слова: центрально-периферійна взаємодія, обласний центр, райони області, регіональний розвиток, регіональна політика, агломерація, туризм, міжмуніципальна співпраця.

Рис.: 2. **Бібл.:** 8.

Лещух Ірина Володимирівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу просторового розвитку, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: ira_leschukh@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3860-0728>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57223145503>

UDC 332.14:332.146.2:338.2

JEL: R12; R13; R19; R58

Leshchukh I. V. Increasing the Central-to-peripheral Interaction of the Region Center and Districts of the Region: The Conceptual Aspect

In Ukraine, the partnership of regional centers and districts of region has great potential in the context of promoting the development of territories, because its implementation in the long term will allow to overcome the disparity in the level of socio-economic development of territories and increase the viability of region as a whole. However, given that this potential is not fully involved today, it is important to establish a dialogue between the territorial communities of the center and the periphery on the search for opportunities and prospects for joint development. The article proposes a conceptual approach to increasing the center-to-peripheral interaction of the regional center and districts of the region at the present stage of decentralization. It is emphasized that the basic principle of the policy of increasing the center-to-peripheral interaction of regional center and districts of region should be the principle of sustainability (achieving economic, environmental and social balance), and achieving the priorities of sustainable development should be consistent with other principles of effective center-to-peripheral interaction (in particular, parity, inclusivity, efficiency, effectiveness and strategic orientation, innovation, development, social cohesion, resistance, etc.). It is determined (taking into account foreign experience and domestic realities of regional development) that the main directions of interaction of the examined administrative units should be: modernization of infrastructure; creation of tourism and recreational network; development of industry clusters; production of innovations; development of business support infrastructure; digitalization; development of social and civic opportunities. The results of increasing the center-to-peripheral interaction of regional center and districts of region should satisfy three components of the vital activity of hromadas in the region: economic, social, environmental.

Keywords: central-to-peripheral interaction, region center, districts of region, regional development, regional policy, agglomeration, tourism, intermunicipal cooperation.

Fig.: 2. **Bibl.:** 8.

Leshchukh Iryna V. – PhD (Economics), Senior Research Fellow of the Department of Spatial Development, Institute of Regional Research named after M. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine (4 Kozelnytska Str., Lviv, 79026, Ukraine)

E-mail: ira_leschukh@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3860-0728>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57223145503>

Сучасний стан розвитку регіонів України характеризується соціально-економічною диспропорційністю. Йдеться як про міжрегіональну, так і внутрішньорегіональну нерівномірність. Більшість фінансових потоків, нових бізнес-ідей і бізнес-рішень, інституційної й інноваційної інфраструктури тощо зосереджено в містах – обласних центрах.

Натомість розвиток периферійних територій (районів в областях країни, де значно переважають сільські території) здебільшого характеризується економічним, соціальним, культурним спадом, зумовленим низкою проблем, пов'язаних з недостатньо ефективним використанням людського, фінансово-економічного й інвестиційного потенціалу віддалених від «центру зростання» територій. Як наслідок, перед периферією постає низка викликів, зумовлених монофункціональним характером економічного розвитку (в основному аграрна спеціалізація зазначених територій, що, з-поміж іншого, обмежує можливість акумулювання достатньої кількості інвестиційних ресурсів, реалізації інноваційних проектів тощо), погіршенням інституційного середовища ведення бізне-

су (особливо малого), диспропорційністю ділової активності у просторі тощо. Ці та інші чинники ускладнюють процес формування конкурентоспроможних економічних комплексів [1]. Зазначене актуалізує пошук шляхів і механізмів вирівнювання просторово-структурних соціально-економічних деформацій периферійних територій України, де вагомим резервом є взаємодія обласного центра та районів області у вирішенні основних питань розвитку регіону.

У сучасній вітчизняній науковій літературі здебільшого знаходимо дослідження, пов'язані з оцінкою впливу великих міст на соціально-економічний розвиток прилеглих територій. Зокрема, це дослідження О. Денисенко, М. Мельник, Х. Патицької, Г. Підгрушного, І. Пилипенко та ін. Однак малодослідженими залишаються напрями й інструменти посилення взаємодії центра та периферії в контексті формування збалансованого соціально-економічного розвитку регіону.

Метою статті є розроблення концептуального підходу до підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центра та районів області.

Центр і периферія (у нашому випадку: місто – обласний центр і райони області) знаходяться в тісному взаємозв'язку, формуючи цілісну систему – регіон. Разом із тим, спостерігається існування значної диспропорційності у рівні їхнього розвитку, а зменшення цього розриву в перспективі здатне підвищити конкурентоспроможність регіону.

Статтю підготовлено в межах виконання гранту НАН України дослідницьким лабораторіям/групам молодих вчених НАН України для проведення досліджень за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки «Розвиток центрально-периферійних взаємодій в регіоні в умовах адміністративно-фінансової децентралізації» (№ державної реєстрації 0120U100196).

Базовим принципом політики підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центра та районів області має стати принцип сталості, який полягає в досягненні економічного, екологічного та соціального балансу. Натомість досягнення пріоритетів сталого розвитку повинно узгоджуватися з такими принципами ефективної центрально-периферійної взаємодії:

- ✦ узгодження та синхронізація дій усіх рівнів влади й управління (підготовка регіональних стратегій розвитку з урахуванням державних пріоритетів; розробка стратегій розвитку окремих громад, що враховують як загальнонаціональні пріоритети, так і стратегічні напрямки розвитку регіонів) [2];
- ✦ інклюзивний розвиток;
- ✦ розвиток «зеленої» та циркулярної економіки;
- ✦ ефективність, результативність і стратегічна орієнтація;
- ✦ інноваційність – рішення, що ухвалюються регіональними/місцевими органами влади, засади, на яких будується регіональна політика, та напрями вирішення локальних проблем повинні мати чіткий інноваційний вектор;
- ✦ розвитковість – проекти регіонального розвитку, ухвалені відповідними органами влади, мають створювати кумулятивний ефект для започаткування інших проектів з розвитку території, а не бути суто декларативними;
- ✦ соціальна згуртованість;
- ✦ резистентність, тобто здатність регіональної економіки мінімізувати негативні наслідки екзогенних факторів впливу й адаптуватися до нових умов або змінювати вектор свого сталого розвитку;
- ✦ партнерство між різними стейкхолдерами, зокрема, в межах міжмуніципального/міжрегіонального співробітництва щодо реалізації великих інфраструктурних, соціальних, культурних, інноваційних тощо проектів. Дотримання принципу партнерства сприятиме просторовій і соціально-економічній інтегрованості всередині регіону.

Результати підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центра та районів області, на наш погляд, повинні задовольняти три компоненти життєдіяльності громад регіону: економічний, соціальний, екологічний. З огляду на вищезазначене, нами запропоновано концепцію диверсифікованого розвитку міст Західного регіону України в контексті трансформації структури їх економіки (рис. 1).

Розглянемо окремі напрями центрально-периферійної взаємодії обласного центра та районів області.

Міжмуніципальне співробітництво. Міжмуніципальне співробітництво (далі – ММС) в Європі – це стратегія, яка визнається як спосіб для місцевих урядів, що дозволяє досягати належного рівня розви-

тку територій і забезпечити надання кращих та якісних послуг в умовах постійного зростання потреб і впливу викликів ринку та суспільного попиту. ММС – це той інструмент взаємодії органів місцевого самоврядування, завдяки якому можна реалізувати більш масштабні розвиткові проекти через залучення більшого обсягу капіталовкладень і придбання кращих технологій.

Серед країн – членів організації найбільш «популярними» питаннями, щодо яких укладаються договори ММС між великими містами та навколишніми адміністративними одиницями, є питання, пов'язані з регіональним розвитком, транспортом просторовим плануванням, а також водопостачанням і каналізацією, утилізацією відходів, культурою, дозвіллям і туризмом [3]. Однак в Україні причетність міст – обласних центрів до ММС є вкрай низькою. Згідно із Реєстром договорів по співробітництву територіальних громад станом на 28.10.2021 р. [4] із 752 діючих договорів про ММС обласними центрами було укладено лише 12 договорів (1,6%), з них: Луцькою міською радою – 8 од., Тернопільською міською радою – 2 од., Ужгородською та Чернівецькою міськими радами – по 1 од.

У контексті підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центра та районів області перспективним вбачається укладення договорів про ММС міст – обласних центрів і районів області щодо *громадського транспорту, розвитку й обслуговування дорожньої інфраструктури*. Адже відсутність або неналежна якість дорожньо-транспортного з'єднання між обласним центром на районами регіону значно утруднює доступ населення периферії до місць праці та надання соціальних, публічних, побутових послуг тощо, які історично (традиційно) концентруються у великих містах.

Іноземний досвід засвідчує ефективність і результативність співпраці великих міст і навколишніх територій у контексті розбудови та модернізації «твердої» інфраструктури. Наприклад, завдяки укладеному договору про співробітництво «Долина Желява» (*The Zielawa Valley*) було залучено 3,1 млн євро фондового фінансування з ЄС і будовано/реконструйовано муніципальні дороги в п'ятих гмінах Люблінського воєводства Польщі. А кооперація м. Хорезу (Румунія) та прилеглих сільських громад дозволила вирішити питання, пов'язані із газопостачанням у зазначених адміністративних одиницях.

Важливим та актуальним питанням для адміністративних одиниць України є збір і утилізація відходів. Його вирішення також можливе у межах співпраці великих міст і навколишніх адміністративних одиниць. Підтвердження цьому – відповідний позитивний досвід країн ЄС. Зокрема, у межах ММС низки великих міст Польщі (наприклад, м. Лодзь, Люблін та ін.) та навколишніх адміністративних одиниць вда-

Рис. 1. Концептуальний підхід до підвищення центр-периферійної взаємодії обласного центру та районів області на сучасному етапі децентралізації

Джерело: авторська розробка.

лося вирішити проблеми, пов'язані із поведінням з відходами. Крім цього, простежується наявність між-муніципальних зв'язків центрів переробки сміття з іншими громадами, які кооперують в контексті збирання та сортування сміття [5].

Туризм. Територія України багата унікальними об'єктами історико-культурної спадщини, мистецтва, лікувально-оздоровчими, водними та ландшафтними ресурсами, самобутніми традиціями та звичаями, які в поєднанні з вигідним географічним положенням, мають значний потенціал для розвитку найрізноманітніших видів і форм туризму та відпочинку. Однак туризм історично вважається відносно малим (у контексті впливу на формування ВВП) сектором в українській економіці, і тому підтримка його розвитку на національному рівні є мізерною. Разом із тим, туризм – явище як соціальне, так і культурне. Він тісно співпрацює з іншими галузями економіки та створює додаткові вигоди для численних суміжних секторів – роздрібною торгівлі, транспорту, легкої та харчової промисловості тощо.

Туристична діяльність розвиває й соціо-економічну складову економіки країни, адже має здатність залучати на ринок праці робітників з різним рівнем освіти, а також тих, хто може працювати тільки частково чи працює не за спеціальністю [6]. Іншою важливою характеристикою розвитку туризму є його тяжіння до великих міст. Реалізація потенціалу туризму як інструменту сталого та інклюзивного зростання в системі «центр-периферія» вимагає багатостороннього та багаторівневого підходу, заснованого на тісній співпраці між туристичними та нетуристичними структурами в органах влади «центру» та «периферії», а також постійну системну та комплексну взаємодію з приватним сектором, місцевим населенням і самими туристами.

На наш погляд, підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центра та районів області у сфері туризму можливе, насамперед, шляхом *створення туристично-рекреаційної мережі міста обласного центра та прилеглих адміністративних одиниць*, у якій велике місто – насамперед ядро культурно-історичного туризму, а периферія – осередок розвитку «зеленого», сільського та етнотуризму. Дієвим інструментом реалізації запропонованого напрямку може стати міжмуніципальне співробітництво. Напрями співпраці, завдання та вигоди для стейкхолдерів у межах співробітництва міста – обласного центра та прилеглих адміністративних одиниць у сфері туризму наведено на *рис. 2*.

Для «периферії» туризм часто є явищем сезонним, а залучений до нього переважно мікробізнес. Створення туристично-рекреаційної мережі дозволить сформулювати більш сприятливі умови для розвитку підприємництва на відмінних від «центра» територіях, а бюджети останніх зможуть акумулювати до-

даткові надходження від сплати податків за надання туристично-рекреаційних послуг.

Кластеризація, кооперація, розвиток інфраструктури підтримки бізнесу. За останні кілька десятиліть відбулося деяке зміщення у спеціалізації різних адміністративних одиниць. Великі міста все більше спеціалізуються на управлінських функціях, а менші міста та села – на виробництві. Ця тенденція є закономірною з огляду на наявність за межами великого міста земель і територій для будівництва заводів та інших виробничих комплексів. У даному контексті актуальним завданням для регіональних органів влади є сприяння кластеризації та кооперації в системі «центр-периферія», стимулювання реновацій та ефективного використання незадіяних/залишених територій і виробничих об'єктів у населених пунктах, які розміщені за межами великого міста.

У липні 2019 р. в м. Львові було створено Центр розвитку підприємництва. Упродовж 2019–2020 рр. Центром було здійснено такі заходи:

- ✦ надано низку безоплатних консультацій підприємцям та всім зацікавленим щодо юридичних, фінансових, організаційних питань започаткування та розвитку бізнесу;
- ✦ проведено тренінги для студентів коледжів щодо відкриття власної справи, навчання для соціальних підприємств;
- ✦ реалізовано промоційну кампанію для львівських виробників тощо.

У рамках програми підтримки суб'єктів підприємницької діяльності на період дії карантину за сприяння Центру, серед іншого, було відшкодовано частину відсотків за кредитами місцевих підприємств, а також витрати львівським товаровиробникам за участь у виставково-ярмаркових заходах (сума фінансової підтримки загалом становила понад 200 тис. грн).

В умовах децентралізації та створення Львівської територіальної громади (а також Львівської агломерації) та зважаючи на позитивний досвід діяльності Центру вважаємо доцільним масштабувати його діяльність на підприємства агломерації.

Комплекс заходів з розвитку інфраструктури підтримки розвитку бізнесу повинен також передбачати заходи із просування фінансово-інвестиційних послуг відповідних інституцій у системі «центр – периферія». Насамперед йдеться про [7]:

- ✦ розвиток комунікаційної мережі та впровадження дистанційного обслуговування клієнтів;
- ✦ підвищення якості послуг фінансово-інвестиційних інститутів великого міста, зокрема, шляхом: 1) впровадження спрощеної, гнучкої та трансформаційної системи мікрокредитування як інструменту підтримки малого бізнесу; 2) застосування інноваційних підходів до обслуговування клієнтів; 3) інтенсифікація та розширення спектра послуг з іпотечного

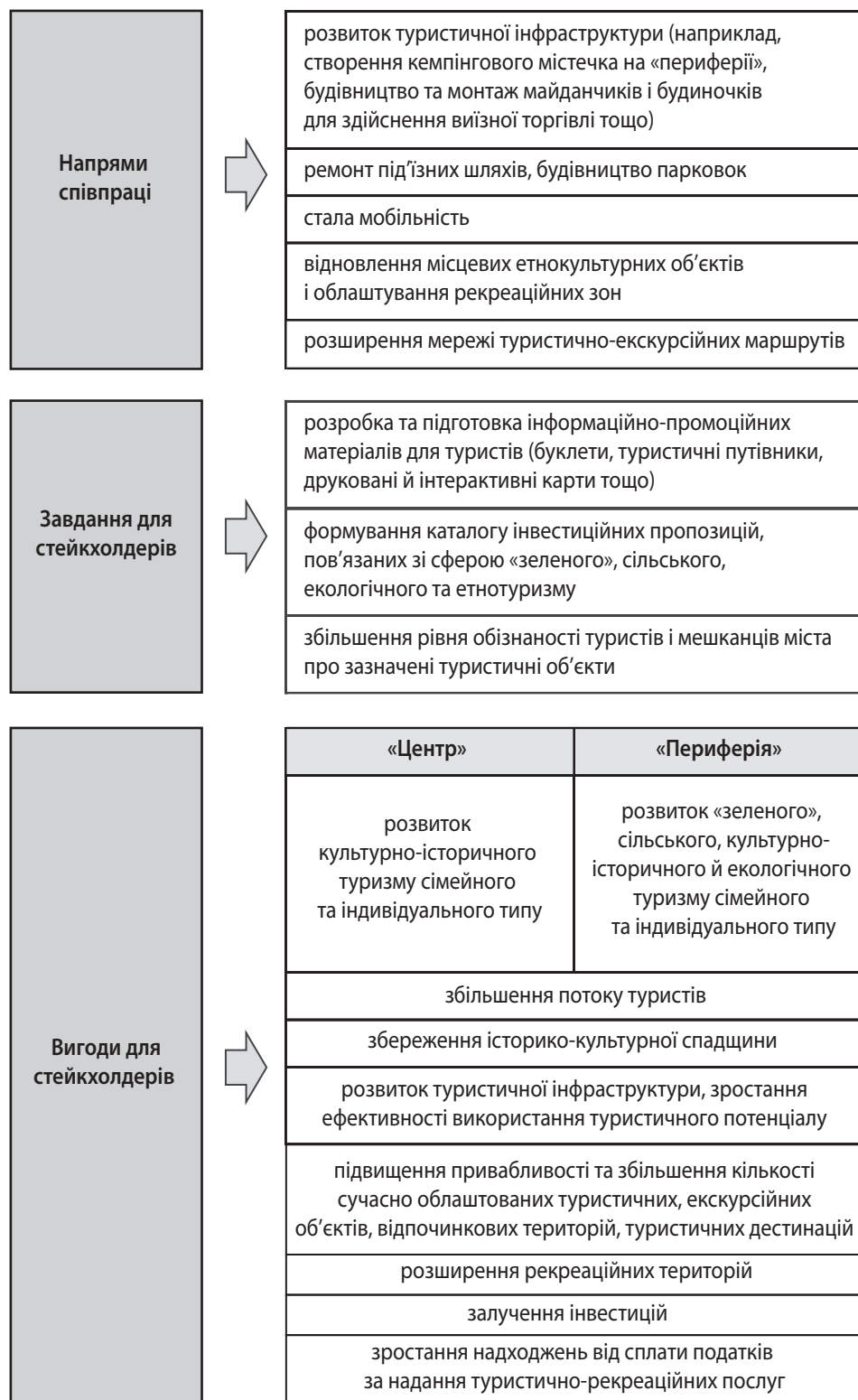

Рис. 2. Напрями співпраці, завдання та вигоди для стейкхолдерів у межах співробітництва міста – обласного центру та прилеглих адміністративних одиниць у сфері туризму

Джерело: авторська розробка.

кредитування; 4) диверсифікація та підвищення якості існуючих і впровадження нових сучасних фінансово-інвестиційних продуктів для обслуговування клієнтів; 5) активізація охоплення населення фінансово-інвестиційними послугами небанківських установ;

6) зростання надання страхового захисту ширшому колу підприємств та організацій з урахуванням регіональних особливостей розвитку; 7) підтримки нововведень та інвестиційних проектів за рахунок ресурсів небанківських фінансових інститутів.

Агломерування. Важливою формою взаємодії та співпраці обласного центру та прилеглих територій є агломерація – територіальне згуртування населених пунктів, які об'єктивно об'єднані в єдине ціле інтенсивними, функціональними, у тому числі економічними, трудовими та соціальними, культурно-побутовими, рекреаційними та іншими зв'язками, а також екологічними інтересами. Однак, володіючи значним економічним і фінансовим потенціалом, життєдіяльність агломерацій все ж супроводжується існуванням низки проблем, як-от:

- 1) неефективне транспортне сполучення в межах агломерації;
- 2) високе навантаження на мережу інженерних комунікацій і житлово-комунальну сферу;
- 3) незбалансованість темпів забудови житлових і соціальних об'єктів;
- 4) загострення екологічної ситуації;
- 5) невідповідність дорожньої, транспортної, логістичної інфраструктури сучасним потребам обсягу маятникових міграцій.

Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 рр. (Розділ II. Регіональна політика на період до 2027 року. Ціль 1. Формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах) передбачено стимулювання розвитку агломерацій, які визначено точками економічного зростання. Разом із тим, Стратегією віднесено агломерації до «територій, що потребують особливої уваги з боку держави та застосування спеціальних механізмів та інструментів стимулювання їх розвитку» [8]; регламентовано функціонування в Україні 7 агломерацій – Львівської, Київської, Одеської, Запорізької, Харківської, Дніпро-Кам'янської та Криворізької. Попри це сьогодні так і не прийнятим залишається проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення правових підстав для утворення агломерації як однієї з форм співробітництва територіальних громад № 2637 від 19.12.2019 р. Вважаємо, що в умовах реформування місцевого самоврядування, децентралізації влади та фінансів, а також зважаючи на об'єктивні процеси урбанізації в країні, вкрай необхідним та актуальним є нормативно-законодавче регламентування правового статусу агломерацій, процедури делімітації їхніх меж, утворення ради агломерації та визначення її повноважень, уточнення переліку питань, які становлять спільний інтерес територіальних громад, що входять до агломерації (громадський транспорт, ремонт доріг, містобудування, поводження з відходами, водопостачання та водовідведення тощо), а також визначення алгоритму розроблення стратегій розвитку та планувальної й містобудівної документації агломерацій. При цьому базовим принципом політики підвищення центрально-периферійної взаємодії населених пунктів у межах агло-

мерації, на наш погляд, має стати принцип паритетності, тобто рівності сторін у їхніх взаємовідносинах.

Диджиталізація в агломерації. Важливим стратегічним пріоритетом реалізації локальної політики в контексті підвищення центрально-периферійної взаємодії в агломерації є диджиталізація соціально-економічної сфери.

Диджиталізація має стати важливою компонентою механізму управління розвитком агломерації та її ресурсами, що проявляється у використанні спрощених технологій користування сервісами, які пропонують установи агломерації (активне використання різноманітних цифрових технологій; використання інформаційних і комунікаційних технологій для трансформації довкілля; впровадження інформаційних і комунікаційних технологій у системи управління тощо). Таким чином, фактично йде мова про *широке всебічне впровадження концепції «Smart Agglomeration» («розумна агломерація»)* в управління розвитком агломерації.

Сьогодні в Україні саме міста – обласні центри є лідерами за показником диджиталізації процесів управління міським розвитком. Масштабування впровадження інформаційних технологій на територію міських агломерацій – завдання актуальне та виправдане з точки зору підвищення рівня соціально-економічного розвитку території, а також якості життєдіяльності мешканців.

Ураховуючи досвід провідних країн світу та сучасні вітчизняні реалії, на наш погляд, пріоритетними напрямками для впровадження концепції «Smart Agglomeration» в агломераціях України можуть бути: е-демократія (громадський бюджет, електронні петиції тощо); управління інфраструктурою та ЖКГ міста; е-медицина (автоматизація реєстратур міських поліклінік; ведення електронних медичних карток; онлайн-пошук медичних препаратів тощо); е-освіта; е-транспорт.

Отже, іноземний досвід засвідчує, що вдале використання інструментів співпраці в системі «центр – периферія» сприяє побудові урбанізованих поселень у селах, створення урбаністичних інноваційних кластерів з різною секторальною спрямованістю. В Україні партнерство обласних центрів і районів області має великий потенціал у контексті сприяння розвитку територій, адже його реалізація в довгостроковій перспективі дозволить подолати диспропорційність у рівні соціально-економічного розвитку територій та підвищити життєздатність регіону загалом. Однак, зважаючи на те, що зазначений потенціал сьогодні не задіяний повною мірою, важливим є налагодження діалогу між територіальними громадами центру та периферії щодо пошуку можливостей і перспектив спільного розвитку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Лещух І. В. Механізм формування інфраструктури підтримки малого бізнесу у системі метрополія-периферія. *Фінансовий простір*. 2015. № 3. С. 219–224. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/408/405>
2. Структурна трансформація економіки міст Західного регіону України: передумови, чинники та особливості : наукова доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» ; наук. ред. М. І. Мельник. Львів, 2020. 164 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20200033.pdf>
3. Аналіз та рекомендації щодо Проекту Закону України «Про міські агломерації»: відповідність нормам та стандартам Ради Європи та кращим європейським практикам. Страсбург, 16 листопада 2017 року. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Аналіз-РЕ_проект-3У-Про-міські-агломерації_АНГЛ_CELGR-LEX20173.pdf
4. Реєстр договорів по співробітництву територіальних громад станом на 28.10.2021 р. / Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/reyestr/reyestr/>
5. Kolsut B. (2016). Inter-Municipal Cooperation in Waste Management: The Case of Poland. *Quaestiones Geographicae*. 2016. Vol. 35. Iss. 2. P. 91–104. DOI: 10.1515/quageo-2016-0018
6. Бондаренко М. Стабілізація та підтримка розвитку індустрії туризму в умовах економічної турбулентності. *Дослідження міжнародної економіки*. 2011. Вип. 1. С. 166–177. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25184/15-Bondarenko.pdf?sequence=1>
7. Лещух І. В. Пріоритети та інструменти розвитку фінансово-інвестиційної інфраструктури реалізації метрополійного потенціалу регіональних метрополій (на прикладі Західного регіону України). *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 713–718. URL: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/146.pdf>
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки» від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text>

REFERENCES

“Analiz ta rekomendatsii shchodo Proektu Zakonu Ukrainy «Pro miski ahlomeratsii»: vidpovidnist normam ta standartam Rady Yevropy ta krashchym yevropeis-

kym praktykam” [Analysis and Recommendations on the Draft Law of Ukraine “On Urban Agglomerations”: Compliance with Norms and Standards of the Council of Europe and Best European Practices]. Strasbourg, November 16, 2017. http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Аналіз-РЕ_проект-3У-Про-міські-агломерації_АНГЛ_CELGR-LEX20173.pdf

Bondarenko, M. “Stabilizatsiia ta pidtrymka rozvytku industrii turyzmu v umovakh ekonomichnoi turbulentsnosti” [Stabilization and Support of Tourism Industry Development in the Conditions of Economic Turbulence]. *Doslidzhennia mizhnarodnoi ekonomiky*, iss. 1 (2011): 166-177. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25184/15-Bondarenko.pdf?sequence=1>

Kolsut, B. “Inter-Municipal Cooperation in Waste Management: The Case of Poland”. *Quaestiones Geographicae*, vol. 35, no. 2 (2016): 91-104. DOI: 10.1515/quageo-2016-0018

[Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text>

Leshchukh, I. V. “Mekhanizm formuvannia infrastruktury pidtrymky maloho biznesu u systemi metropoliia-periferiia” [The Mechanism of Formation of Small Business Support Infrastructure in the Metropolis-periphery System]. *Finansovyi prostir*, no. 3 (2015): 219–224. <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/408/405>

Leshchukh, I. V. “Priorytety ta instrumenty rozvytku finansovo-investytsiinoi infrastruktury realizatsii metropoliinoho potentsialu rehionalnykh metropolii (na prykladi Zakhidnoho rehionu Ukrainy)” [Priorities and Tools of Development of Financial and Investment Infrastructure of Regional Metropolises' Metropolis Potential (through the Example of Western Ukraine)]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, iss. 4 (2015): 713–718. <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/146.pdf>

“Reiestr dohovoriv po spivrobotnytstvu terytorialnykh hromad stanom na 28.10.2021 r.” [Register of Agreements on Cooperation of Territorial Communities as of October 28, 2021]. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/reyestr/reyestr/>

“Strukturna transformatsiia ekonomiky mist Zakhidnoho rehionu Ukrainy: peredumovy, chynnyky ta osoblyvosti : naukova dopovid” [Structural Transformation of the Urban Economy of the Western Region of Ukraine: Preconditions, Factors and Features: Scientific Report]. DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnyoho NAN Ukrainy». Lviv, 2020. <http://ird.gov.ua/irdp/p20200033.pdf>